

# SPIS TREŚCI

Wstęp .....	2
-------------	---

## ROZDZIAŁ I

### **Diagnoza demograficzno – społeczna powiatu gorzowskiego.**

§ 1. Sytuacja demograficzna. ....	3
§ 2. Sytuacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie gorzowskim	4
§ 3. Wnioski.....	6

## ROZDZIAŁ II

### **Główne cele Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w powiecie gorzowskim na lata 2005 – 2014**

§ 1. Cele główne i szczegółowe .....	7
§ 2. Zasoby .....	10
§ 3. Analiza SWOT.....	12
- mocne słabe strony	
- szanse i zagrożenia	
§ 4. Podstawowe akty prawne umożliwiające realizację celów programowych .....	13
§ 5. Podsumowanie.....	14

Wstęp

Przedstawiony program stanowi uporządkowany zbiór celów tworzących system wspierania mieszkańców w Powiecie Gorzowskim, które realizowane będą w ciągu 10 lat.

Powiatowy program pomocy osobom niepełnosprawnym jest wyznacznikiem kierunków działania i może stanowić podstawę do tworzenia szczegółowych projektów działań.

Podstawą budowanego programu było:

1. Dokonanie analizy sytuacji z użyciem podstawowej metody analizy strategicznej – SWOT, która pozwoliła ocenić obecny stan świadczenia pomocy mieszkańcom Powiatu Gorzowskiego.
2. Wiedza (merytoryczna) zespołu opracowującego program o aktualnych problemach i potrzebach mieszkańców Powiatu Gorzowskiego.

Podstawowym celem programu jest pomoc osobom niepełnosprawnym oraz stworzenie systemu, który w miarę możliwości pozwoliłby zapewnić bezpieczeństwo niepełnosprawnym mieszkańcom powiatu.

Opracowany program winien być dokumentem bazowym przy konstruowaniu projektów określających sposób oraz metody realizacji zamierzonych przedsięwzięć. Poprzez realizację tego typu programów będzie można osiągnąć wyznaczone cele strategiczne i operacyjne.

Niniejszy program ma charakter ogólny. Uszczegółowienie programów strategicznych następuje dopiero na poziomie taktycznym i operacyjnym, czyli w fazie wdrażania.

Budowa celów programu poprzedzona była analizą sytuacji demograficznej powiatu i głównych problemów społecznych. Wnioski wynikające z tej analizy zawarte są w poniższych rozdziałach.

## **Rozdział I. Diagnoza demograficzno – społeczna powiatu gorzowskiego.**

Rozdział I przedstawia analizę sytuacji demograficznej; społecznej, ekonomiczną i materialną powiatu gorzowskiego.

§ 1 Sytuacja demograficzna,

§ 2 Sytuacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie gorzowskim,

§ 3 Wnioski

Wnioski oraz wyniki posłużą do opracowania celów oraz kierunków Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnym w Powiecie Gorzowskim.

### **§ 1 Sytuacja demograficzna.**

Powiat gorzowski w województwie lubuskim swym terytorium obejmuje miasto Kostrzyn n/O, miasto-gminę Witnica oraz 5 gmin Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn, Santok. Podstawowe informacje o powiecie i gminach przedstawia tabela nr 1.

**Tab. 1**

**Ludność i powierzchnia powiatu gorzowskiego – stan na dzień 31.12.2001r.**

Lp.	Gmina	Rodzaj	Powierzchnia w km <sup>2</sup>	Liczba Ludności	Liczba ludności /1km <sup>2</sup>	Wiek przedprod.	Wiek prod	Wiek po prod.
1.	Bogdaniec	Wiejska	112	6425	57	1623	3988	814
2.	Deszczno	Wiejska	168	7164	43	1850	4489	825
3.	Kłodawa	Wiejska	244	5208	21	1361	3248	599
4.	Kostrzyn n/O	Miasto	42	17607	419	4224	11340	2043
5.	Lubiszyn	Wiejska	205	6709	33	1734	4088	887
6.	Santok	Wiejska	168	7441	44	2025	4568	848
7.	Witnica	Miejsko-wiejska	278	12986	47	3478	7669	1839
Suma					-----			

Z tabeli nr 1 jednoznacznie wynika, iż największe skupienie ludności występuje w mieście Kostrzyn n/O i miasto-gminie Witnica gdzie ogółem mieszka 48% mieszkańców powiatu gorzowskiego. Największe zaś rozproszenie mieszkańców w powiecie występuje w gminach Kłodawa i Lubiszyn. 38% mieszkańców powiatu gorzowskiego to osoby w wieku nieprodukcyjnym tj. przedprodukcyjny i poprodukcyjnym. Z tabeli nr 1 wynika, że osób w wieku produkcyjnym jest 62%. Największy odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym ma Kostrzyn n/O – 64%. Najmniej osób w wieku produkcyjnym mieszka w Witnicy 59,10%. W pozostałych gminach udział ten wynosi od 60,90% do 62,70%.

Warto też prześledzić udział procentowy osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych gmin. Rozkłada się on różnie we wszystkich gminach najwięcej osób z tej grupy wiekowej mieszka w miasto – gminie Witnica 14,20%, najmniej – 11,40% w gminie Santok. Pozostałych gminach udział ten wynosi od 11,50 - 13,20%.

## **§ 2 Sytuacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie gorzowskim.**

Brak pracy jest problemem dotykającym znaczną część społeczności w powiecie gorzowskim. Ograniczony popyt i konkurencja na rynku pracy stawia osoby niepełnosprawne w tym bardziej trudnej sytuacji. W związku z tym znaczna ich część w ogóle nie podejmuje prób poszukiwania pracy, mimo że w sprzyjających warunkach bez przeszkód mogłaby pracować. Odpowiednia promocja oraz umiejętne pozyskiwanie środków, prawo i koszty pracy dla pracodawcy na ten cel zwiększy zainteresowanie potencjalnych pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych. Same osoby niepełnosprawne będą szukały zatrudnienia, kiedy stworzy się system szkoleń i przekwalifikowania oraz możliwość trenowania zatrudnienia w warsztatach terapii zajęciowej i w zakładach aktywności zawodowej.

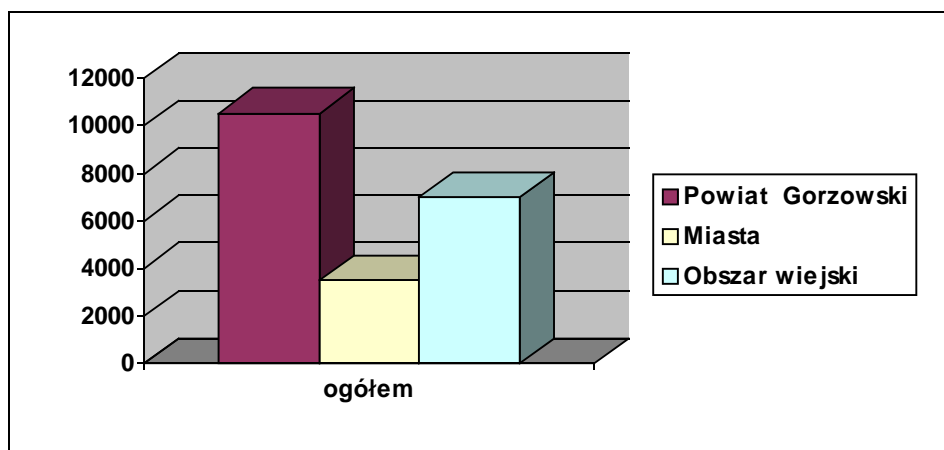
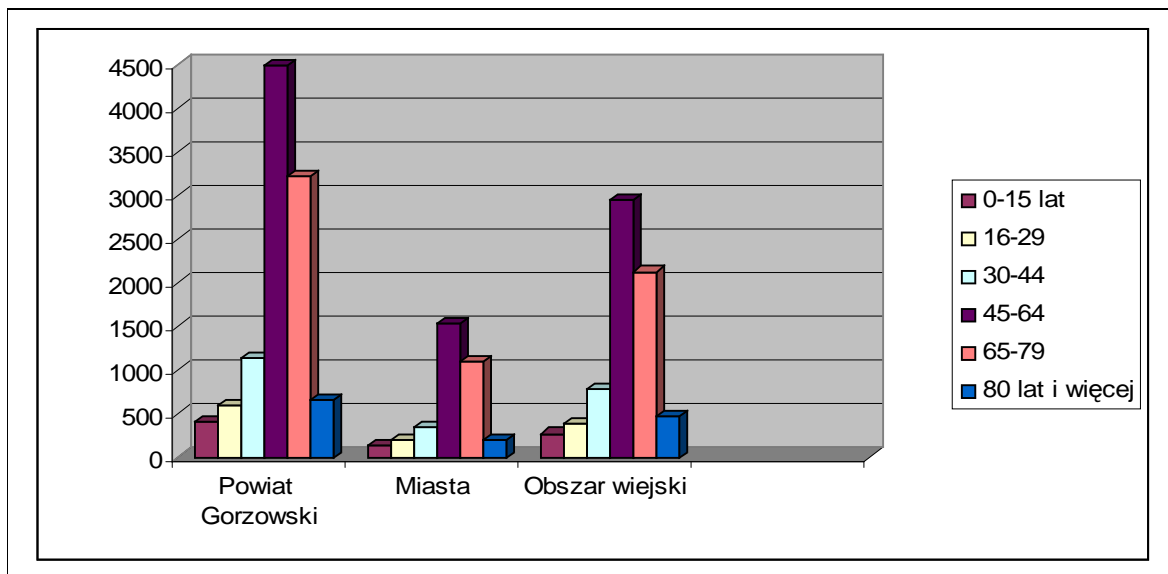
Ilość osób niepełnosprawnych w powiecie gorzowskim, poziom ich wykształcenia oraz liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych obrazują tabele stanowiące załącznik do programu, w kolejności Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Kostrzyn n/O, Lubiszyn, Santok, Witnica.

## **POWIAT GORZOWSKI**

*NIEPEŁNOSPRAWNI WEDŁUG WIEKU W 2002r.*

**Tab. 2** Źródło: Narodowy Spis Powszechny GUS 2002r.

Wyszczególnienie	ogółem	W tym wieku					
		0-15 lat	16-29	30-44	45-64	65-79	80 lat i więcej
Powiat Gorzowski	<b>10505</b>	<b>407</b>	<b>593</b>	<b>1130</b>	<b>4491</b>	<b>3220</b>	<b>664</b>
Miasta	3518	135	201	352	1540	1095	195
Obszar wiejski	6987	272	392	778	2951	2125	469



### § 3 Wnioski

Powiat Gorzowski w większości jest terenem wiejskim. W każdej gminie udział procentowy w ludności w wieku poprodukcyjnym przekracza 10% ogólnej liczby mieszkańców.

Osoby niepełnosprawne stanowią 16,53% ogólnej liczby mieszkańców Powiatu Gorzowskiego.

Największy odsetek niepełnosprawnych mieszkańców zamieszkuje gminę Lubiszyn 19,76% oraz gminę Santok 18,93%. W pozostałych gminach odsetek niepełnosprawnych mieszkańców kształtuje się między 15,95 - 17,30 %.

W gminie Kłodawa jest najwyższy odsetek 3% osób niepełnosprawnych z wykształceniem wyższym, a najniższy w gminie Witnica 1,09%. Powyżej 2% osób niepełnosprawnych z wykształceniem wyższym znajduje się w Kostrzynie 2,18%, w gminie Santok 2,20% i w gminie Bogdaniec 2,34%.

Najwyższy odsetek osób niepełnosprawnych ze średnim wykształceniem zamieszkuje w Kostrzynie n/O 21,80% i w Kłodawie 15,87%. Najmniej osób niepełnosprawnych z wykształceniem średnim zamieszkuje gminę Deszczno 11,23%.

Gmina Lubiszyn ma najmniej osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym 17,19%, natomiast najwięcej gmina Santok 23,14%. W pozostałych gminach kształtuje się to w granicach ok. 19% - 20%.

Najwięcej osób z ukończoną tylko szkołą podstawową, wśród osób niepełnosprawnych mieszka w gminie Deszczno 51,08%, natomiast najmniej w gminie Kostrzyn 42,55%.

## **Rozdział II**

# **Cele główne Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w powiecie gorzowskim na lata 2005 – 2014**

1. Utworzenie w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie bazy danych, karty potrzeb osób niepełnosprawnych wraz z możliwościami pomocy w najbliższym otoczeniu.
2. Upowszechnianie równych szans edukacyjnych dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
3. Rozwój i upowszechnianie systemu zabezpieczenia socjalnego osób niepełnosprawnych.
4. Wspieranie instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych (wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym).
5. Integracja osób niepełnosprawnych umożliwiająca im udział w życiu zawodowym, społeczno-gospodarczym i kulturalnym.
6. Aktywizowanie środowisk osób niepełnosprawnych w celu poprawienia ich jakości życia.
7. Promowanie alternatywnych i nowatorskich form programów oraz inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych.

## **§ 1. Cele główne i szczegółowe**

### *Cel główny 1:*

*Utworzenie w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie karty potrzeb osób niepełnosprawnych wraz z możliwościami pomocy w najbliższym otoczeniu*

### Cel szczegółowy:

1. Powołanie zespołu koordynującego i monitorującego prace dotyczące gromadzenia informacji oraz wyposażenie zespołu w niezbędny sprzęt i urządzenia.
2. Określenie warunków prawnych będących podstawą do gromadzenia danych.
3. Informowanie społeczności lokalnej oraz instytucji w tym publiczne i niepubliczne ośrodki zdrowia o gromadzeniu powyższych informacji,

4. Badania i ekspertyzy w obszarze rehabilitacji ruchowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

#### Wskaźniki

Oczekiwane efekty:

Osoby niepełnosprawne będą miały dostęp do zgromadzonych informacji dotyczących możliwości wsparcia oraz wydarzeń społecznych i artystycznych.

*Cel główny 2:*

*Upowszechnianie równych szans edukacyjnych dzieci i młodzieży niepełnosprawnej*

#### Cel szczegółowy:

1. Tworzenie systemów pomocy stypendialnej i internatowej, pozwalającej na zwiększenie dostępności do szkół i zwiększenie dostępności do zdobywania wiedzy i tym samym podnoszenia kwalifikacji
2. Wspieranie inicjatyw na rzecz dzieci i młodzieży wymagającej specjalistycznej pomocy i opieki w środowisku lokalnym.
3. Wspieranie działań na rzecz rozwoju kształcenia integracyjnego.
4. Pomoc w wyposażeniu szkół i przedszkoli w specjalistyczny sprzęt i materiały służące edukacji.
5. Pomoc w likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych w placówkach oświatowych między innymi w szkołach, przedszkolach i obiektach użyteczności publicznej.

#### Wskaźniki

Oczekiwane efekty:

Większy dostęp osób niepełnosprawnych do edukacji.

Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie integracji.

*Cel główny 3:*

*Rozwój i upowszechnianie systemu zabezpieczenia socjalnego osób niepełnosprawnych.*

#### Cel szczegółowy:

1. Rozpoznanie potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
2. Zachęcanie do aktywnych działań społeczności lokalnej z osobami i rodzinami dotkniętymi niepełnosprawnością.
3. Dostosowanie działań terapeutycznych i rehabilitacyjnych do występujących potrzeb, możliwości oraz dysfunkcji osób niepełnosprawnych. Zapewnienie odpowiedniego, wystarczającego wsparcia w zakresie oświaty, leczenia, rehabilitacji, zatrudnienia i pomocy społecznej.
4. Usamodzielniania i przystosowywania do funkcjonowania w społeczeństwie.

5. Rozwijanie mieszkalnictwa chronionego dla dorosłych osób niepełnosprawnych, którzy utracili oparcie w rodzinie, a z uwagi na stopień niesprawności nie są w stanie żyć samodzielnie.
6. Rozwój różnych form aktywności zawodowej

#### Wskaźniki

Oczekiwane efekty:

Wczesne podejmowanie działań i profilaktyka polepszy funkcjonowanie oraz umożliwi osobom niepełnosprawnym skorzystanie z właściwej formy leczenia, rehabilitacji i zatrudnienia

*Cel główny 4:*

*Wspieranie instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych (wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym).*

Cel szczegółowy:

1. Rozwijanie współpracy z młodzieżą, emerytami, rencistami, osobami samotnymi.
2. Wspieranie działań istniejących grup samopomocowych i pomoc w tworzeniu nowych.
3. Działanie na rzecz tworzenia ruchu wolontariatu oraz prowadzenie szkoleń.
4. Podnoszenie kwalifikacji przez osoby zawodowo i społecznie zajmujące się pomaganiem.

#### Wskaźniki

Oczekiwane efekty:

Profesjonalnie przygotowana kadra do pracy z osobami niepełnosprawnymi.

*Cel główny 5:*

*Integracja osób niepełnosprawnych umożliwiająca im udział w życiu zawodowym, społeczno-gospodarczym i kulturalnym.*

Cel szczegółowy:

1. Wspieranie działań na rzecz rozwoju usług transportowych dla osób niepełnosprawnych.
2. Likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania oraz dostosowanie mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz obiektów użyteczności publicznej i zakładów pracy.
3. Działania służące tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i możliwości ich zatrudniania.

#### Wskaźniki:

Ułatwianie kontaktów społecznych osobom niepełnosprawnym we wszystkich dziedzinach życia.

*Cel główny 6:*

*Aktywizowanie środowisk osób niepełnosprawnych w celu poprawienia ich jakości życia.*

Cel szczegółowy:

1. Zrzeszenie się osób niepełnosprawnych (związki, stowarzyszenia, fundacje) celem poprawy warunków życia.
2. Zagospodarowanie czasu wolnego (wycieczki, zabawy taneczne, konkursy, ogniska itp.).

Wskaźniki:

Przełamanie postawy biernej i pasywnej przez osoby niepełnosprawne.

*Cel główny 7:*

*Promowanie alternatywnych i nowatorskich form programów oraz inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych.*

Cel szczegółowy:

1. Wykorzystywanie mediów w celu rozpowszechniania interesujących programów dotyczących osób niepełnosprawnych.
2. Wykorzystanie wszelkich źródeł i informacji dotyczących pozyskania środków pomocniczych.

Wskaźniki:

Zwiększenie dostępności i możliwości do środków finansowych.

Rozpowszechnianie materiałów promocyjnych (foldery, ulotki, broszury, plakaty itp.)

## **§ 2 ZASOBY**

*1. Instytucje:*

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.
2. Domy Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą i Kamieniu Wielkim,
3. Warsztaty Terapii Zajęciowej w Chwałęcicach i Kamieniu Wielkim,
4. Ośrodki Pomocy Społecznej w Powiecie Gorzowskim,
5. Ośrodek Szkolno-Wychowawczego w Lipkach Wielkich,
6. Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne,
7. Szkoły Powiatu Gorzowskiego
8. Powiatowy Urzędu Pracy

*2. Inne:*

1. Pełnomocnicy gminni ds. osób niepełnosprawnych
2. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych.
3. Stowarzyszenia i instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych.
4. Senatorowie, posłowie, radni wojewódzcy, powiatowi i gminni
5. Wolontariusze.

*3. Zasoby materialne:*

1. Istniejące w poszczególnych organizacjach systemy wspierania mieszkańców.
2. Ustawa o pomocy społecznej.
3. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
4. Programy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Rzeczowe:

1. Starostwo Powiatowe
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.
3. Domy Pomocy Społecznej
4. Warsztaty Terapii Zajęciowej.
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rzeczowej.
6. Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Lipkach Wielkich.
7. Szkoły.
8. Przedszkola.
9. Powiatowy Urząd Pracy.

Finansowe:

1. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
2. Dotacje celowe z budżetu Państwa
3. Budżet Powiatu Gorzowskiego.
4. Źródła pomocy w ramach programów Unii Europejskiej.
5. Dotacje uzyskiwane w ramach konkursów organizowane przez organizacje rządowe i pozarządowe.
6. Sponsoring.
7. Udział własny beneficjentów.

*4. Procedury działań, programy, standardy:*

1. Ustawa o samorządzie powiatowym.
2. Ustawa o pomocy społecznej.
3. Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie.
4. Programy przyjęte przez:
  - Województwo Lubuskie
  - Rade Powiatu
  - Gminy
5. Narodowy Plan Na Rzecz Działań Zwalczenia Wykluczenia Społecznego

### § 3 Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"><li>• sponsorowanie przez osoby oraz firmy inicjatyw pomocowych,</li><li>• podnoszenie kwalifikacji przez pracowników oświatowych i pomocy społecznej</li><li>• świetlice socjoterapeutyczne</li><li>• środowiskowe domy samopomocy</li><li>• ośrodki pomocy społecznej</li><li>• poradnie psychologiczno-pedagogiczne</li><li>• warsztaty terapii zajęciowej</li><li>• domy pomocy społecznej</li><li>• punkty sanitarne</li><li>• zaangażowanie pracowników organizacji pomocowych</li><li>• organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje, szkoły i przedszkola</li><li>• ośrodek szkolno-wychowawczy w Lipkach Wielkich</li><li>• dysponowanie środkami Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych</li><li>• wykwalifikowana kadra pedagogiczna</li><li>• punkt poradnictwa i terapii rodzin</li><li>• dostępność do środków z Unii Europejskiej</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• niedostateczna ilość kadry (pedagodzy, psychologdy, pracownicy socjalni, kuratorzy)</li><li>• brak koordynacji działań pomocowych.</li><li>• niedofinansowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.</li><li>• wysoki poziom bezrobocia.</li><li>• powiat gorzowski jest obszarem głównie rolniczym.</li><li>• ograniczone środki finansowej na rozwiązywanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży.</li><li>• brak wspólnych inicjatyw pomiędzy organizacjami zajmującymi się pomaganiem a instytucjami pomocowymi.</li></ul>

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>• osoby niepełnosprawne będą miały dostęp do zgromadzonych informacji dotyczących możliwości wsparcia oraz wydarzeń społecznych i artystycznych</li> <li>• większy dostęp osób niepełnosprawnych do edukacji</li> <li>• wczesne podejmowanie działań i profilaktyka, polepszy funkcjonowanie oraz umożliwi osobom niepełnosprawnym skorzystanie z właściwej formy leczenia, rehabilitacji i zatrudnienia</li> <li>• profesjonalnie przygotowana kadra do pracy z osobami niepełnosprawnymi</li> <li>• ułatwienie kontaktów społecznych osobom niepełnosprawnym we wszystkich dziedzinach życia.</li> <li>• przełamanie postawy biernej i pasywnej przez osoby niepełnosprawne</li> <li>• zwiększenie dostępności i możliwości do środków finansowych.</li> <li>• możliwości wykorzystywania pojawiających się nowych propozycji różnych form pomocy - programy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niestabilność prawa</li> <li>• niska świadomość społeczeństwa o problemach osób niepełnosprawnych</li> <li>• wzrost liczby osób niepełnosprawnych</li> <li>• niż demograficzny</li> <li>• niskie poczucie wartości osób niepełnosprawnych</li> <li>• strach przed niepowodzeniami</li> <li>• trudności w dostępności do środków finansowych z uwagi na wniesienie wkładu własnego</li> </ul>

#### **§ 4 Podstawowe akty prawne umożliwiające realizację celów strategicznych**

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
2. Konwencja Praw Dziecka
3. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka
4. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych
5. Strategia zrównoważonego rozwoju Powiatu Gorzowskiego
6. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
7. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej
8. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie wojewódzkim

9. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym
10. Ustawa o systemie oświaty
11. Ogólnoświatowy program pod nazwą: „Edukacja dla wszystkich”
12. Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie
13. Deklaracja Lizbońska z 2000 roku

### **Wykaz danych liczbowych zastosowanych do analizy demograficzno – społecznych w strategii**

1. Dane Głównego Urzędu Statystycznego – Spis Powszechny Mieszkańców w 2002r.
2. Dane ze sprawozdań MPiPS 03 za 2002r.
3. Strategia zrównoważonego rozwoju Powiatu Gorzowskiego wrzesień 2001r.
4. Dane ze sprawozdań finansowo-rzeczowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (za lata 2001-2004).

## **§ 5 PODSUMOWANIE**

Na świecie żyje około 500 mln ludzi niepełnosprawnych, a w Polsce (14,3%)<sup>1</sup> co siódmy obywatel to osoba niepełnosprawna. Są wśród nich dzieci, młodzież, dorośli. Liczba osób niepełnosprawnych wzrasta pomimo niżu demograficznego.

Pojawienie się grupy osób z dysfunkcjami zdrowotnymi powodującymi w konsekwencji niepełny udział w życiu społecznym dało przyczynę do zastanowienia się nad zagadnieniem niepełnosprawności.

W każdym społeczeństwie istnieje pewien procent osób, które z przyczyn dziedzicznych, wrodzonych, w wyniku chorób, wypadków czy też nieprawidłowych warunków życia nie mają pełnej sprawności fizycznej lub psychicznej.

Osoby te określa się najczęściej terminem „ludzie niepełnosprawni” rozumiejąc niepełnosprawność jako czasowe lub trwałe obniżenie sprawności psychofizycznych funkcji organizmu.

### Psychofizyczne i społeczne mechanizmy funkcjonowania osób z niepełnosprawnością

Niepełnosprawność powoduje upośledzenie wszystkich obszarów życia człowieka do pewnego stopnia. Zakres konsekwencji zależy od rodzaju niepełnosprawności, stopnia uszkodzenia danego narządu i wieku osoby niepełnosprawnej. Przyjmuje się, że w procesie przystosowania do życia z niepełnosprawnością istotną rolę odgrywają czynniki psychologiczne i społeczne, abstrahując oczywiście od wszechobecnego aspektu medycznego

<sup>1</sup> Narodowy Spis Powszechny GUS z 2002r.

i ograniczeń organizacyjno-instytucjonalnych. Z psychologicznymi następstwami nierozzerwalnie związane są następstwa społeczne. Długotrwałe np. zablokowanie potrzeb, zwłaszcza potrzeby bezpieczeństwa, niezależności, poczucia własnej wartości, samorealizacji wyzwała stany stresowe, frustracyjne, lęki.

Natomiast nieprawidłowy stosunek do siebie i własnej sytuacji, do innych ludzi, życia i do świata, poczucie niewydolności, często winy i wstydu, obawa przed osobami obcymi i ich ewentualnie niekorzystnymi reakcjami może przyczyniać się do stopniowego wycofywania się z życia społecznego. Problemy społeczne związane z niepełnosprawnością, obejmują niemal wszystkie aspekty życia ludzkiego, poczynając od niedostosowania środowiska zewnętrznego do potrzeb osoby niepełnosprawnej, a kończąc na problemach jednostki. Dotyczą one zatem m.in.: norm współżycia, systemu prawnego, postaw, koncepcji ról społecznych, możliwości kształcenia, pracy, życia rodzinnego, towarzyskiego oraz trudności wynikające z występowania przeszkód natury architektonicznej, urbanistycznej i komunikacyjnej. Osoby niepełnosprawne często nie stawiają sobie celów życiowych, rezygnują z aspiracji a ich życie koncentruje się na codziennej wegetacji. Niektórzy mają poczucie krzywdy, co wiąże się z uczuciem osamotnienia, społeczną izolacją. Takie nastawienie człowieka niepełnosprawnego do życia staje się źródłem barier w aktywności społecznej. Towarzyszące bowiem osobie niepełnosprawnej cierpienie fizyczne i psychiczne sprzyja ucieczce w głąb siebie. Błędne koło, z jakim w takich okolicznościach mamy często do czynienia, nie daje wielu szans na powrót do pełnego życia społecznego tym osobom, stąd jedynym sposobem wyjścia z sytuacji jest podjęcie przez nie wszelkiej aktywności życiowej w tym zawodowej.

#### Znaczenie pracy dla osób z niepełnosprawnością.

Znaczenie pracy zawodowej dla osób niepełnosprawnych można oceniać z różnych punktów widzenia, w tym: leczniczego, psychologicznego i zawodowego. Celowo i stopniowo dobrana oraz systematycznie prowadzona praca może stanowić jedną z metod leczenia. Podczas pracy osoba niepełnosprawna uruchamia swoje umiejętności, zdolności, sprawności i nawyki, zwiększając w ten sposób odporność na sytuacje trudne, wynikłe z procesu pracy oraz łagodzi lęk przed nowymi zadaniami, na nowych stanowiskach. Uświadamia sobie również w pracy własną wartość, co pozwala akceptować jej swoją niepełnosprawność, a pośrednio także wpływać na kształtowanie nowej osobowości, niezbędnej do włączenia się w życie zawodowe i społeczne.

Niniejszy program ma charakter ogólny. Uszczegółowienie programu nastąpi w fazie wdrażania.

Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych może być skutecznym narzędziem zarządzania, spełniać swoją rolę w kształtowaniu polityki społecznej, zgodnie z przyjętymi celami i aspiracjami lokalnej społeczności.

Osiągnięty w wyniku pracy ZESPOŁU do spraw budowania programu pomocy zapis nie stanowi dokumentu zamkniętego.

Zmieniające się potrzeby społeczne w czasie i pod wpływem różnych czynników wymuszają stałe aktualizowanie programu.

Realizacja programu będzie monitorowana na bieżąco a wnioski wdrażane do projektów.